

Димитър Радев

Управител на БНБ

„Присъединяването към еврозоната е пример за политическа константа“

В интервю на главния редактор на Bloomberg Businessweek BG Ивайло Лаков управителят на БНБ Димитър Радев споделя как централната банка бе една от първите, които активираха и впоследствие изцяло изпълниха антикризисен пакет за над 9 млрд. лева.

Господин Радев, какви са рисковете за финансовата система от евентуална нестабилна политическа обстановка или политическа криза, които виждате в момента?

Всяка политическа криза има своята цена. От позицията на централната банка най-лошият сценарий е, ако тази цена бъде платена за сметка на забавяне на икономическото възстановяване и подкопаване на финансовата стабилност. Ето защо ние в БНБ се стремим в тази трудна среда и в рамките на нашия мандат да гарантираме стабилността на паричния режим, а оттук и ценовата стабилност в страната, а също така и безпрепятствения достъп до кредитен ресурс на бизнеса и домакинствата.

На какво ниво е политическият консенсус за присъединяването на България към еврозоната?

Въпреки динамичните политически процеси, присъединяването към еврозоната се очертава като пример за политическа константа в България. Нещо повече, това е подходяща национална цел, чието осъществяване може да консолидира силно фрагментираната политическа рамка и да ускори реформите за модернизирването на страната.

Как си обяснявате кампанията за подклаждане страховете на хората, че заради въвеждане на еврото цените ще се увеличат, че ще плащаме с български пари сметките на богати западни държави и т.н.?

Противниците на еврото никога не са печелили критична маса в общественото мнение в България, поради очевидните предимства на европейската интеграция. Нейното задълбочаване, чрез въвеждането на еврото, няма да намали, а ще увеличи тези предимства.

Въпреки това въвеждането на еврото ще бъде предшествано от съответна комуникационна кампания. Тя ще популяризира реалните обстоятелства и ефекти, съпътстващи този процес. В резултат на това всякакви хипотетични сценарии и страхове следва да отстъпят пред обективните аргументи.

Защо членството в еврозоната е дефинитивен български национален интерес?

Пътят към еврозоната и самото членство ще подобрят не само структурата на нашата икономика и равнището на доходите, но и качеството на институциите, включително в политическата сфера. Членството ще издигне позицията на страната ни като пълноправен участник в стратегическите дискусии на континента.

България ще се превърне в участник с потенциал за реален принос както към отговорностите, така и към решенията в сърцевината на Европа - в това число онези, които най-силно засягат самите нас. Тук е пресечната точка между националния интерес и членството в еврозоната. ►

◀ *Какво донесе на България присъединяването към Банковия съюз и Европейския валутен механизъм?*

Непосредствените ефекти бяха очевидни, включително подобряване условията за финансиране, при това в една изключително трудна и сложна среда. Показателно е, че в контекста на присъединяването България емитира външен дълг на исторически най-ниска цена. Включването на лева в Европейския валутен механизъм, освен признание за устойчивостта на нашия паричен режим, представлява решаваща стъпка, с която ще изпълним един от най-важните критерии за присъединяване към еврозоната, този за валутна стабилност. От друга страна, с присъединяването ни като пълноправен член на Банковия съюз постигаме пълно хармонизиране с прилаганите в еврозоната правила и практики в банковия сектор, директен достъп до експертния капацитет и информационните ресурси, както и пряко участие в процесите на вземане на решения в този сектор на ниво еврозона.

Как това подобрява контрола и дисциплината в банковия сектор?

С присъединяването към Банковия съюз надграждаме постигнатото в банковия надзор през последните години. Това означава, че контролът и дисциплината в банковия сектор отговарят на най-високите европейски стандарти. Не трябва да забравяме, че без постигнатия огромен напредък в тази сфера през последните

години нашето участие в Банковия съюз нямаше да бъде възможно.

Какво трябва да правим до 2024 г като подготовка за еврозоната, кои са все още неизпълнените изисквания на ЕЦБ?

Трябва да се придържаме към номиналните Маастрихтски критерии, които в момента изпълняваме. Освен благоразумните макроикономически политики, включително в сферата на публичните финанси, въвеждането на еврото изисква концентрация на ресурси и прецизност за решаване на сложни технически и организационни задачи. В БНБ вече сме създали вътрешна

организация на работата по темите от нашата компетентност - в това число в области като банкноти и монети, кредитни институции, платежни системи и доставчици на платежни услуги, статистика, счетоводство, информационни системи. Поддържахме и съответната работна комуникация с ЕЦБ.

Голямото ни предимство е, че вече сме се присъединили към една институция на еврозоната, Банковия съюз, включително Единния надзорен механизъм и Единния механизъм за реструктуриране. С други думи, може да кажем, че страната вече е постигнала реален напредък в подготовката за присъединяване, измерен с близо три години време – т.е. двете години, колкото ни отне целият процес ▶

◀ от кандидатстването до фактическото присъединяване към Банковия съюз, към които може да добавим и последните около осем месеца на пълноправно членство.

Каква е Вашата равностметка за справянето с кризата през последната година?

Ние бяхме една от първите централни банки, които още през март 2020 г. активираха и впоследствие изцяло изпълниха антикризисен пакет за над 9 млрд. лева. Нашите мерки постигнаха три цели: допълнително укрепване на устойчивостта на банковия сектор чрез засилване на неговата капиталова и ликвидна позиция; поддържане на кредитната активност по време на пандемията; и временно облекчаване на дълговите плащания за бизнеса и домакинствата чрез частен мораториум, предложен от индустрията и одобрен от БНБ.

Какво е състоянието на банковия сектор в момента, как банките преминават през кризата?

В резултат на предприетите мерки основните показатели за устойчивост на банковия сектор в момента са по-добри, отколкото в началото на пандемията и остават по-високи от средните за Европейския съюз. По последни данни общата капиталова адекватност на сектора възлиза на 22.7%, а неговата ликвидна устойчивост се измерва чрез 294% покритие с ликвиден буфер на нетните изходящи парични потоци, значително повече от регулаторните изисквания. Печалбата на сектора през миналата година беше намалена около два пъти в сравнение с периода преди кризата в резултат на по-големите провизии, но се забелязва тренд на възстановяване в началото на настоящата година.

Как се отрази на банките мораториумът върху кредитите, наложен заради пандемията?

Мораториумът осигури временни облекчения на засегнатите от кризата фирми и домакинства. Неговото изтичане неизбежно ще доведе до известни загуби в банковия сектор, но той е напълно подготвен да ги абсорбира. Разбира се, ние внимателно анализираме отражението на мораториума върху качеството на активите и материализирането на кредитния риск в банковия сектор и сме готови да активираме допълнителни мерки, ако това се наложи.

Подготвени ли са банките за по-дълга криза?

Краткият отговор е да.

Очакваме икономическото възстановяване да започне през тази година и до средата на 2022 г. да достигнем предкризисното равнище на българската икономика. В същото време ние сме длъжни да се подготвяме и за по-негативни сценарии. Както сме обявявали многократно, имаме готовност да продължим действието на антикризисните ни мерки толкова, колкото е необходимо.

Какво означава ръстът на депозитите в банките по време на кризата (а и преди нея)?

Това показва продължаващо доверие в банковия сектор в среда на ниски и дори отрицателни лихви. В същото време този ръст означава продължаваща несигурност в икономическата среда и ограничени инвестиционни възможности, а това не е добър знак за икономическата активност както на бизнеса, така и на домакинствата.

Какво се случва с кредитирането през последната година?

Кредитите за бизнеса и домакинствата продължиха да се увеличават, а не стагнаираха, каквито бяха предварителните очаквания. В това се състои една от големите изпълнени цели на мерките, които предприехме в началото на пандемията. По последни данни от паричната статистика през март тази година спрямо март 2020 г. кредитите за фирмите са нараснали с 2.7%, а кредитите за домакинствата са нараснали със 7.1%. Това развитие показва, че банковият сектор успешно е изпълнявал и продължава да изпълнява основната си функция, предоставянето на кредити.

По какъв сценарий работите в момента, кога ще започне възстановяването на българската икономика?

Поради динамичната среда и високата степен на несигурност започнахме да публикуваме нашите макроикономически прогнози на всеки три месеца. Съвсем наскоро публикувахме последната ни прогноза. Тя отразява виждането ни за завръщане към растеж на реалния БВП през 2021 г., което ще се дължи най-вече на прогнозирано преминаване към положителен принос на нетния износ и инвестициите в основен капитал. Основният риск пред икономиката остава динамиката на разпространение на ковид-19 и евентуална необходимост от нови ограничителни мерки. Възможно е тази година българската икономика да усети негативни ефекти също от политическата ситуация в страната – риск, който не е калкулиран в последната ни прогноза.

Защо централните банки искат да създават дигитални валути – евро, долар, юан, какво ще промени това?

Това е друга интересна тема, която следим много сериозно, но по която не планираме практически стъпки извън рамките на Евросистемата. Дигиталната валута, издавана от централна банка, би следвало допълнително да улесни разплащанията чрез нова електронна форма на пари. Освен да бъде удобна и широко приемана за разплащания, дигиталната валута трябва да носи сигурност и да защитава личните данни при транзакциите, по аналогия с анонимността при физическите банкноти и монети. Подобни въпроси бяха разгледани в детайли от ЕЦБ след голямата обществена консултация за дигиталното евро, резултатите от която бяха публикувани миналия месец.

Dimitar Radev

Governor of the Bulgarian National Bank (BNB)

"Joining the Eurozone is an example of political consistency"

In an interview for Bloomberg Businessweek BG with Ivaylo Lakov, the governor of the Bulgarian National Bank (BNB) Dimitar Radev shared how the central bank was one of the first to initiate and then follow through on an anti-crisis package of over BGN 9 billion.

Mr. Radev, what risks do you currently see for the financial system from potential political instability or a political crisis?

Every political crisis has its price. From the standpoint of the central bank, the worst-case scenario is if this price is paid at the expense of delaying economic recovery and undermining financial stability. Therefore, we at the BNB strive in this difficult environment, and within our mandate, to guarantee the stability of the monetary regime and thus the price stability in the country, as well as the unobstructed access to credit for businesses and households.

Where is the political consensus at when it comes to Bulgaria joining the Eurozone?

Despite the dynamic political processes, joining the Eurozone is shaping up to be an example of political consistency in Bulgaria. Moreover, it is a suitable national goal whose achievement can consolidate the heavily fragmented political arena and accelerate reforms aimed at modernising the country.

How do you explain the campaign for stoking people's fears that prices will rise due to the introduction of the Euro, that we would be using Bulgarian funds to pay the obligations of rich Western countries, etc.?

Those opposing the Euro have never reached critical mass within Bulgarian public opinion due to the obvious advantages of European integration. Its facilitation via the introduction of the Euro is not going to decrease, but boost these advantages.

Still, the introduction of the new currency will be preceded by the relevant communication campaign. This will help to raise awareness about the actual circumstances and effects accompanying this process. As a result, all hypothetical scenarios and fears should be allayed by objective arguments.

Why is Eurozone membership a defining Bulgarian national interest?

The road to the Eurozone and the membership itself will improve not only the structure of our economy and income levels, but also the quality of institutions, including political ones. Membership will raise the status of our country as a full participant in the strategic discussions on the continent. Bulgaria will become a member with the potential to make an actual contribution both to the responsibilities and to the solutions in the heart of Europe – including those most relevant to ourselves. This is the intersection between our national interest and Eurozone membership.

How has Bulgaria benefited from joining the Banking Union and the European Exchange Rate Mechanism?

The immediate effects were obvious, including improvement of the financing conditions, within an incredibly complicated and difficult environment. It is indicative that in the context of joining, Bulgaria issued debt at a historically low price. In addition to recognition of the stability of our monetary regime, bringing the Bulgarian lev into the European Exchange Rate Mechanism is a decisive step towards fulfilling one of the most important criteria for joining the Eurozone – that of exchange rate stability. On the other hand, our joining the Banking Union as a full member means achieving full harmonisation with the rules and practices applied in the banking sector within the EU, direct access to expertise and information resources, as well as direct participation in the decision-making processes in the sector at the Eurozone level.

How would this improve control and discipline in the bank sector?

By joining the Banking Union, we are building on what we have already achieved in banking supervision during recent years. This means that control and discipline in the sector meet even the highest European standards. We must not forget that without the huge ►

◀ advances made in the field during the past years, our membership in the Banking union would not be possible.

What do we need to do by 2024 as preparation for the Eurozone, which ECB requirements have we yet to fulfil?

We need to continue to comply with the nominal Maastricht criteria. In addition to the prudent macroeconomic policies, including in the field of public finances, introducing the Euro would require a mobilisation of resources and precision in order to solve complicated technical and organisation tasks. The BNB has already created an internal organisation for tackling the issues within our areas of competence, including areas such as banknotes and coins, credit institutions, payments systems and payment services providers, statistics, accounting, and information systems. We are also maintaining the relevant working communication with the ECB.

We have the great advantage of already being part of one Eurozone institution – the Banking Union, including the Single Supervisory Mechanism and the Single Resolution Mechanism. To put things differently, we can say that the country has already achieved real progress in its preparation for joining over nearly three years' time – that is, the two years from the process of applying to the actual joining of the Banking Union, to which we can add the past around eight months of full membership.

What is your bottom line when it comes to tackling the crisis of the past year?

We were one of the first central banks to initiate as early as March 2020 and subsequently implement an anti-crisis package of over BGN 9 billion. Our measures managed to achieve three goals: strengthening of the stability in the banking sector by reinforcing its capital and liquidity position; maintaining credit activity during the pandemic; and temporarily easing the debt payments of businesses and households via a private moratorium offered by the sector and approved by the BNB.

What situation is the banking sector in now, how are banks weathering the crisis?

As a result of the measures taken, the main sustainability indicators in the banking sector are better than at the start of the pandemic and they remain higher than average for the European Union. According to the latest data, the total capital adequacy of the sector amounts to 22.7%, and its liquidity sustainability is measured through a 294% coverage of the net liquidity outflows by a liquidity buffer – substantially more than regulatory requirements. Profit in the sector during the past year decreased approximately twofold as compared to the pre-crisis period, as a result of larger impairment costs, but there is a recovery trend at the start of this year.

How did the moratorium on loans imposed due to the pandemic affect the banks?

The moratorium provided temporary relief to the companies and households affected by the crisis. Its expiry will inevitably lead to some losses in the sector, however, the sector is fully prepared to absorb them. Understandably, we carefully analyse the effect of

the moratorium on the quality of assets and on the credit risk in the sector, and we are prepared to initiate additional measures if necessary.

Are banks prepared for a longer crisis?

The short answer is “yes”.

We expect economic recovery to start this year, and for the Bulgarian economy to have reached pre-crisis levels by mid-2022. Meanwhile, we are obligated to also prepare for more pessimistic scenarios. Like we have declared many times, we are ready to move forward with effective anti-crisis measures so long as necessary.

What does the growth in bank deposits mean during the crisis (and before it)?

It shows continuing trust in the bank sector during a period of low or even negative interest rates. At the same time, this growth signifies ongoing uncertainty in the economic environment and limited investment opportunities, and this is not a good sign for economic activity – neither for businesses, nor for households.

What has been happening with loans during the past year?

Loans to businesses and households have continued to increase rather than stagnate as per preliminary expectations. Herein lies one of the big goals achieved by the measures we took at the start of the pandemic. According to the latest data from monetary statistics, in March of this year as compared to March 2020, company loans have increased by 2.7%, and household loans – by 7.1%. This development shows that the banking sector has been fulfilling and continues to fulfil its main function – the provision of loans.

What scenario are you working on now, when will the Bulgarian economy begin to recover?

Due to the dynamic environment and the high level of uncertainty, we have started publishing our macroeconomic forecasts on a quarterly basis. We published the latest one only recently. It reflects our view that we will see a return to growth of real GDP in 2021, which will be mostly owing to the forecast transition to positive contribution by the net exports and gross fixed capital formation. The main risk facing the economy is still the dynamic of the Covid-19 spread and the potential need for new restrictions. The Bulgarian economy could also experience negative effects from the political situation in the country this year – a risk that has not been calculated in our latest estimates.

Why are central banks eager to create digital currencies – Euro, dollar, Yuan – what would this change?

This is another interesting topic we are following very closely, but without planning any practical steps outside the Eurosystem. A digital currency issued by a central bank should further facilitate payments using a new digital form of money. In addition to being convenient and widely accepted for payments, the digital currency should also bear security and protect personal data in transactions, similar to the anonymity of physical banknotes and coins. Similar issues were reviewed in detail by the ECB after the broad public consultation on the digital Euro, the results of which were published last month.